

РЕЦЕНЗИЯ
от проф. д-р Георги Асенов Арнаудов,
преподавател в Нов български университет,
професионално направление 8.3. Музикално и танцово изкуство”,
за придобиване на образователната и научна степен „доктор“
по професионално направление 8.3. „Музикално и танцово изкуство” с
кандидат Инна Венциславова Диловска

Представената ми за изготвяне на рецензия дисертация на Инна Венциславова Диловска на тема „**Диригентски проблеми в българското симфонично творчество от 1960 до 1990 г.**“ е развита в рамките на един сериозен обем от 167 страници. А под сериозен аз имам пред вид не само количеството текст, но и логиката на неговото изграждане, както и обема и съдържанието на смислите заложи в цялостното изследване на проблема. Казвам това, макар и да имам някои малки забележки които ще изложа по-нататък в текста.

Дисертацията съдържа УВОД, девет глави, които са озаглавени съответно **ГЛАВА ПЪРВА:** Кратка характеристика на музикалната действителност в България след средата на XX век. Основни фактори в развитието на българската симфонична музика в периода 1960-1990 г. като предпоставка за спецификите на диригентската проблематика, **ГЛАВА ВТОРА:** Преосмисляне и модификации на симфоничните жанрови модели. Диригентски проблеми, свързани с жанровата принадлежност и жанровата драматургия, **ГЛАВА ТРЕТА:** Проблеми, свързани с времевата, темповата и метроритмическата организация, **ГЛАВА ЧЕТВЪРТА:** Проблеми, свързани със звуковисочинната организация, **ГЛАВА ПЕТА:** Проблеми, свързани с видовете оркестрови състави и техните технически и изразни особености, **ГЛАВА ШЕСТА:** Проблеми, свързани с новите практики в нотописа и с графичното и физическото оформление на партитурите, **ГЛАВА СЕДМА:** Някои общи положения при диригентската работа върху български симфонични произведения, изградени с употребата на

съвременни композиционни техники, **ГЛАВА ОСМА:** Относно интерпретацията и стиловите направления в българското симфонично творчество в периода 1960-1990, **ГЛАВА ДЕВЕТА:** Репетиционният цикъл като централен етап в работата на диригента. Практически диригентски проблеми и техни решения в репетиционния процес на Симфония № 4 от Цветан Цветанов с Академичен симфоничен оркестър, Заключение, Приноси на дисертационния труд, Списък на нотните и графичните примери, Библиография, Публикации по темата на дисертацията.

В началото аз би трябвало да оценя значимостта на изследвания проблем в научно и научно-приложно отношение. И тук, въпреки по нататъшните ми малки забележки аз следва да отговоря ясно, че така поставен, изследвания проблем е изключително същностен и значим, а така както е разработен има сериозен принос в българската музикална наука. Той е изключително важен и в контекста на една днешна културна среда в която българското симфонично творчество е изместено, нека го нарека метафорично „някъде в ъгъла“. Казвам това и го отнасям към сериозното игнориране през последните десетилетия от страна на държавните културни институти в областта на музикалното и танцовото изкуство на творческия труд на цели поколения български композитори. Впрочем дисертанта прави като диригент немалко по своите сили за представянето на българско симфонично творчество и описаните в нейната творческа биография изяви с концертни изпълнения на български симфонични творби, включително и премиерни заслужават най-малкото много сериозни адмирации. В този ред на мисли представените в глава девета мисли и бележки по отношение на осъществения от докторанта репетиционен процес на Симфония № 4 от Цветан Цветанов с Академичен симфоничен оркестър за концерт проведен на 2 октомври 2019 г. са ценни и приноси.

Още в увода дисертанта е определил обекта на своето изследване и той е – цитирам „българската симфонична музика, написана в периода от

1960 до 1990 г. Изследователският ракурс е насочен към изцяло инструменталните симфонични и камерносимфонични жанрове и произведения“. Тук идва и моето първо и основно възражение и то се отнася до „членуването“ на думата „българска“. Така написано и представено излиза че обект на изследването е съвкупността от написаната през периода българска симфонична музика. За мен, би било по-коректно да се напише че обект на изследването е „българска симфонична музика, написана в периода от 1960 до 1990 г.“ или може би „някои творби от българската симфонична музика, написана в периода от 1960 до 1990 г.“ А това е реално нещото, което ние намираме в текста на дисертацията. В тази посока би могло да бъде коментирано и заглавието на дисертацията, но в него, обобщаващото „българското симфонично творчество“ като че ли стои далеч по-смислено и логично.

Предметът на изследването е дефиниран точно и ясно и тук не бих имал възражения. Това са принципно *„основни диригентски проблеми, които възникват в процеса на разучаване, репетиции и реализиране (концертно или звукозаписно изпълнение) на български симфонични произведения от изследвания период*“. Тук в израза „български симфонични произведения“ нещата стават ясни и много точни. Всичките тези диригентски проблеми са разпределени и категоризирани по един много логичен начин и са изложени в няколко поредни глави.

Целите и задачите са формулирани също много точно и ясно и те са отнесени към маркирането, анализирането и систематизирането на основни диригентски аспекти които възникват при работата, както и да бъдат дефинирани важни и значими *„изводи, заключения и практически насоки*“. Както в увода, така и в текста на цялата дисертация е видимо и ясно че дисертанта има ясно изграден и разработен обоснован теоретичен модел на изследване. Той е видим както в поставените и ясно дефинирани задачи на

изследването, така и в цялостната логика на изграждане на текста на дисертацията.

В една начална фаза (първа и втора глава) той се опира на един кратък, но достатъчно ясен преглед на историческия контекст и развитието на музикалната ни култура в периода 1960 – 1990 г. Погледът на докторанта е фокусиран върху основните стилови направления в коментираната епоха, най-важни фигури от музикалния ни живот и съществуващата среда от активно действащи музикални институции. Той е фокусиран и върху основни за разглеждания период симфонични жанрове, които са систематизирани и артикулирани изключително отчетливо в главата която прави анализ, преосмисляне и модификации на симфоничните жанрови модели.

Следващата, основополагаща фаза в логиката на изграждане на текста (от трета до шеста глава) разглежда и развива едни, нека ги нарека „глобални параметри“ на обекта на изследването. Вниманието на дисертанта е фокусирано върху диригентски проблеми по отношение на изграждането на отделните звукови събития, разгледани в така разнородните за епохата подходи в звуковисочинната организация на музикалния материал – разширено тонално мислене, додекафония, модално или сонорно. Инна Диловска изследва ясно и точно различните типологии на развитието на логиката на протичане на всяка една отделна творба, които са свързани съвсем естествено с времевата, темповата и метроритмическата организация на музикалния материал и „подредбата“ на звуковите събития. Тук следва и разглеждането на така типичните за периода разностранни, стигащи по мое мнение до маниеризъм подходи в начините на записването на музикалните партитури – това са така наричаните тогава „нови практики в нотописа“ и графичното и физическото оформление на партитурите. В тази фаза, като моя забележка аз бих прибавил, че едно преподреждане на главите би дало една още по-голяма яснота на читателя. Така главата която

разглежда звуковисочинната организация на музикалния материал би могла да предхожда тази, която е свързана с времевата, темповата и метроритмическата организация. Съответно веднага след това да бъде поставена главата с разглеждането на проблематиките на новия нотопис и чак след това главата отнасяща се до проблемите свързани с различните оркестрови апарати.

По описанието на дисертанта основните използваните в изследването методи са *„аналитичен (анализиране на звуковата картина по време на репетиция, анализ на реакциите на оркестъра, на получените музикални резултати и пр.), сравнителен (сравняване на музикални признаци в едно или няколко музикални произведения, сравняване на аналогични ситуации в диригентската практика и пр.) дедуктивен (извеждане на обобщения и изводи от общото към частното), индуктивен (извеждане на обобщения и изводи от частното към общото), емпиричен (лични наблюдения и заключения въз основа на репетиционна и концертна дейност)“*.

А всичко това показва едно сериозно и високо ниво на съответствие на избраната от Инна Дилоvsка методология и методика на изследване по отношение на избрания обект на изследване и поставените цели и задачи на дисертационния труд.

Текстът на дисертацията на Инна Венциславова Дилоvsка е основан на цитирания и позовавания на представителен брой автори, като в частта **Библиография** са указани общо 51 заглавия – 48 на кирилица и 3 на латиница, както и 21 линка към **електронни издания и интернет източници на кирилица и латиница**. Всички тези публикации са цитирани много коректно и точно в корпуса на текста на дисертацията. Нещо повече, в текста са инкорпорирани множество музикални примери от разглежданите творби, които дават яснота и прегледност на целия текст. Изборът на указаните в библиографията публикации е явно и сигурно доказателство за високата степен на познаване на състоянието на проблема, на контекста на

развитието на съвременната ни музикална култура и е в съответствие на използваната литература.

Към текста са представени три публикации, които са публикувани в сборниците Докторантски четения 2017, 2018 и 2021, Национална музикална академия : сборник с материали от научна среща на докторанти от Националната музикална академия "Проф. Панчо Владигеров". Тук също имам една малка забележка и тя се отнася до липсата на изписване на международния стандартен сериен номер (International Standard Serial Number) – в случая това е ISSN - 2367-4873, както и на страниците „от-до“ на които се намират публикациите. При направена справка в платформата КОБИСС първите две публикации могат да бъдат намерени на следните линкове: <https://plus.bg.cobiss.net/opac7/bib/38734856> и <https://plus.bg.cobiss.net/opac7/bib/48896776>. Освен че са вписани в тази платформа, следва да се отчете че и трите публикации са в издание което е включено в националния референтен списък на съвременни български научни издания с научно рецензиране и отговарят на изискванията на Правилника за приложение на ЗРАСРБ и най вече на показател 9 изискващ представянето на статии и доклади, публикувани в специализирани издания в областта на изкуствата.

Аз съм запознат изцяло и в основи с представеният ми от дисертанта автореферат който съдържа 80 страници и достатъчно просторно, при това в един немалък обем, много коректно, точно и прегледно представя основни положения от текста на дисертацията.

Приносителите на дисертацията са ясно и точно формулирани и са ярко доказателство че Инна Диловска притежава задълбочени теоретични знания и прекрасни практически умения в диригентската професия, както и доказани чрез текста на тази дисертация способности за самостоятелни научни изследвания. Приносителите са отнесени до разглеждането на проблема от гледна точка на диригентската професия, нещо, което води до емпирично

анализиране и систематизиране на основни проблеми от диригентската практика свързани с конкретни *„диригентски казуси поставени и разглеждани за пръв път в контекста на българското симфонично творчество“*. Те са отнесени и до излагането на значими за диригентската дейност изводи и предлагането на нови подходи за разрешаването на обширен кръг от проблеми.

Аз не познавам лично докторанта и не съм присъствал на нейни концертни изяви. Така, въпреки изложените по-горе бележки, аз като цяло приемам изброените от Диловска приноси и на основата на горепосоченото си позволявам да оценя високо и по достойнство както цялата практическа и артистична дейност на Инна Венциславова Диловска, така и цялостната изследователска работа на дисертанта по написването на текста на дисертацията. С настоящето бих желал да предложа на уважаемото Научно жури да присъди на Инна Венциславова Диловска образователната и научна степен „доктор“ по специалност 8.3. „Музикално и танцово изкуство“.

София, 10.03.2022 г.

проф. д-р Георги Асенов Арнаудов